

การสร้างสรรค์ศิลปะสิ่งทอสำหรับแขวนผนังในรูปแบบร่วมสมัยด้วยการบูรณาการอัตลักษณ์
ประเพณียี่เป็งล้านนาเพื่อส่งเสริม Soft Power ด้านหัตถกรรมของไทย
Creative Development of Contemporary Textile Wall Art through the
Integration of Yi Peng Lanna Cultural Identity to Enhance
Thailand's Craft Soft Power

จริยา กวมอำไพ¹, ญาณิศา โกมลสิริโชค^{2*}

Jariya Kuamampai¹, Yanisa Komonsirichok^{2*}

นักวิชาการอิสระ¹

Independent Scholar¹

คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่²

Faculty of Art and Architecture Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai, Thailand²

Corresponding Author E-mail: vachira@rmutl.ac.th*

Received: 16/06/2569

| Revised: 20/06/2569

| Accepted: 30/06/2569

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลและสัญลักษณ์ของประเพณียี่เป็งที่มีศักยภาพในการเป็น Soft Power ของประเทศไทย และ 2) เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะสิ่งทอสไตล์ศิลปะสิ่งทอร่วมสมัย (Contemporary Textile Art) สำหรับแขวนผนัง โดยใช้ลักษณะประเพณียี่เป็งด้วยวัสดุสิ่งทอในภาคเหนือตอนบน ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในเพจหรือกลุ่มออนไลน์ที่สนใจงานศิลปะและหัตถกรรม จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อแบบร่างผลงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณียี่เป็งล้านนา โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความหมายเชิงศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต และสุนทรียภาพอย่างลึกซึ้ง องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ โคมลอย พระธาตุดอยสุเทพ ดวงจันทร์ ดวงดาว และบรรยากาศแห่งศรัทธา สามารถสะท้อนคุณค่าทางจิตวิญญาณ ความหวัง และความงดงามของวัฒนธรรมล้านนา อันนำไปสู่การส่งเสริม Soft Power ของไทยได้ ด้วยกระบวนการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยพัฒนาแบบร่าง 3 รูปแบบ และนำผลประเมินมาสังเคราะห์เป็นผลงานต้นแบบชื่อ “แสงแห่งศรัทธา ใต้ฟ้ายี่เป็ง” โดยใช้วัสดุหลัก ได้แก่ ฝ้าย ไหมอริี เยื่อปอสา รังไหม และเส้นใยกัญชาร่วมกับเทคนิคการทอ การขด การปักพรหม การถักโครเชย์ การขึ้นรูปสามมิติ และการปักมือ ผลงานปรากฏการสะท้อนถึงการเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ และแนวคิดความยั่งยืน สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริม Soft Power ด้านหัตถกรรมไทยในบริบทร่วมสมัย

คำสำคัญ: ประเพณียี่เป็ง, ศิลปะสิ่งทอร่วมสมัย, Soft Power, หัตถกรรมไทย, วัสดุพื้นถิ่น

Abstract

The purpose of this research is to 1) study the information and symbols of the Yi Peng tradition that has the potential to become a soft power in Thailand, and 2) to create contemporary textile art for wall hanging, using the Yipeng tradition with textile materials in the Upper North. Qualitative and quantitative research methodology The sample group is consumers on pages or online groups who are interested in arts and crafts. The tools used in the research include: Study of relevant papers and research, unstructured interviews, expert assessments, and satisfaction questionnaires on draft works.

The results showed that the Yipeng Lanna tradition, especially in Chiang Mai Province, is a cultural capital with deep religious, belief, lifestyle, and aesthetic meanings. Key elements include floating lanterns. Doi Suthep Moon It can reflect spiritual values. This can lead to the promotion of Thailand's soft power through the creative process. The researcher developed 3 types of sketches and synthesized the evaluation results into a prototype work called "Light of Faith under the Yi Peng sky" using the main materials such as cotton, Erie silk. hemp pulp, cocoon, and hemp fiber together with weaving techniques, coiling, Carpet embroidery, crochet, 3D molding, and hand embroidery. The work appears to reflect the connection of cultural capital. Local wisdom with creative concepts and sustainability concepts can be used as a guide for the development of cultural handicraft products to promote the soft power of Thai handicrafts in a contemporary context

Keywords: Yi Peng Tradition, Contemporary Textile Art, Soft Power, Thai Crafts, Indigenous Materials

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทุนทางวัฒนธรรมอันหลากหลาย ทั้งด้านประเพณี ความเชื่อ ศิลปกรรม ทัศนกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างคุณค่าทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นต้น (Vongstapanalert et al., 2024). โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่แนวคิดเรื่อง Soft Power ที่ได้รับความสำคัญมากขึ้นอีกทั้งยังถือเป็นกลไกในการเผยแพร่อัตลักษณ์ ความงาม และคุณค่าของประเทศผ่านสื่อสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม และงานออกแบบร่วมสมัย ทัศนกรรมไทยจึงไม่ได้มีบทบาทเพียงในฐานะงานฝีมือดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชาติ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้ (Phoungmanee et al., 2024).

ในยุคปัจจุบัน แนวคิด Soft Power ได้รับความสำคัญมากขึ้นในฐานะกลไกของประเทศในการสร้างอิทธิพลผ่านความดึงดูดใจทางวัฒนธรรม ค่านิยม ภาพลักษณ์ และความคิดสร้างสรรค์ แทนการใช้อำนาจบังคับหรืออำนาจทางเศรษฐกิจโดยตรง Nye & Power, (2004). อธิบาย Soft Power คือความสามารถในการจูงใจและดึงดูดให้ผู้อื่นยอมรับหรือคล้อยตามผ่านเสน่ห์ทางวัฒนธรรมและคุณค่าที่ประเทศนั้นนำเสนอ สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ CEA ที่มองว่า Soft Power มีไม่เพียงการส่งออกวัฒนธรรมเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการเชิงยุทธศาสตร์ที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และระบบนิเวศสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น (Joffe et al.,

2022). ดังนั้น หัตถกรรมไทยจึงสามารถพัฒนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารอัตลักษณ์ของชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อน Soft Power ด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

ประเพณียี่เป็งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสำคัญของอาณาจักรล้านนา โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสืบทอดความเชื่อ วิถีชีวิต และสุนทรียภาพของชุมชนมาอย่างยาวนาน ประเพณีนี้จัดขึ้นในช่วงวันเพ็ญเดือนสิบสองตามปฏิทินจันทรคติไทย โดยมีอัตลักษณ์โดดเด่น ได้แก่ การจุดประทีป การปล่อยโคมลอยหรือโคมยี่เป็ง และการประดับโคมไฟตามศาสนสถาน ภาพโคมลอยจำนวนมากที่ส่องสว่างบนท้องฟ้ายามค่ำคืนมิได้เป็นเพียงความงามทางทัศนศิลป์ หากยังเป็นสัญลักษณ์ของความศรัทธา การปลดปล่อยเคราะห์กรรม การอธิษฐาน และความมุ่งหวังต่อความเจริญรุ่งเรืองของชีวิต ซึ่งในบริบทร่วมสมัย ประเพณียี่เป็งได้รับการส่งเสริมให้เป็นเทศกาลทางวัฒนธรรมระดับนานาชาติ สะท้อนศักยภาพของวัฒนธรรมท้องถิ่นในฐานะ Soft Power ของไทย ตามแนวคิดของ Nye (2004) ที่อธิบายว่า Soft Power คือความสามารถในการสร้างแรงดึงดูดและอิทธิพลผ่านวัฒนธรรม คุณค่า และภาพลักษณ์ เทศกาลยี่เป็งจึงมีบทบาทในเศรษฐกิจเทศกาล (Festival Economy) โดยช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และยกระดับภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ในระดับสากล ซึ่งล้านนาเป็นพื้นที่ที่มีภูมิปัญญาหัตถกรรมสิ่งทออันโดดเด่น ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิต ความเชื่อ วัสดุท้องถิ่น และทักษะเชิงช่าง การนำวัสดุสิ่งทอพื้นถิ่นมาบูรณาการกับการออกแบบร่วมสมัยในรูปแบบศิลปะสิ่งทอร่วมสมัย (Contemporary Textile Art) จึงเป็นแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น พร้อมทั้งสนับสนุนการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและทรัพยากรอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวโน้มสิ่งทอโลกที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และคุณค่าของงานฝีมือ (Yabdee, et al., 2026).

การประยุกต์ใช้เทคนิคหัตถกรรมสิ่งทอ เช่น การทอลายขัด การขด การปักพรหม การขึ้นรูปด้วยเข็ม การปัก และการเพ้นท์ เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะสิ่งทอสำหรับแขวนผนัง จึงเป็นการเชื่อมโยงศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมกับการออกแบบตกแต่งภายในร่วมสมัย ผลงานลักษณะนี้สามารถทำหน้าที่เป็นทั้งวัตถุทางสุนทรียะสื่อทางวัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำอัตลักษณ์พื้นถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทออย่างยั่งยืน และการเพิ่มมูลค่าวัสดุเหลือใช้ด้วยงานฝีมือ (ศศิมา สุขอินโรจน์ & ศิวรี อรัญนารถ. 2023). อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมา ยังขาดการบูรณาการกรอบแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์เพื่อใช้รองรับการตีความและประเมินคุณค่าทางศิลปะอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดสุนทรียศาสตร์แบบบริบทนิยม (Contextualism) เป็นฐานในการสร้างสรรค์และประเมินคุณค่าผลงาน เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบริบททางวัฒนธรรม มิติทางประวัติศาสตร์ เจื้อนไขทางสังคม และการตีความเชิงสัญลักษณ์ของชิ้นงาน (Gaut & Lopes, 2018) แนวคิดดังกล่าวช่วยให้การประเมินศิลปะสิ่งทอไม่ได้จำกัดอยู่เพียงความงามทางรูปแบบหรือทักษะเชิงช่าง แต่ครอบคลุมถึงความหมายทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ล้านนา และศักยภาพในการสื่อสาร Soft Power ของไทย งานวิจัยนี้จึงมุ่งบูรณาการอัตลักษณ์ประเพณียี่เป็งล้านนาเข้ากับวัสดุสิ่งทอพื้นถิ่น เทคนิคหัตถกรรม และกระบวนการออกแบบร่วมสมัย เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะสิ่งทอสำหรับแขวนผนังที่มีคุณค่าทางสุนทรียะ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อันเป็นแนวทางในการสืบสานภูมิปัญญาหัตถกรรมไทย เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริม Soft Power ด้านหัตถกรรมของไทยในบริบทร่วมสมัย

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นบูรณาการอัตลักษณ์ประเพณียี่เป็งล้านนาเข้ากับวัสดุสิ่งทอพื้นถิ่น ด้วยเทคนิคหัตถกรรม และกระบวนการออกแบบร่วมสมัย เพื่อสร้างสรรค์ศิลปะสิ่งทอสำหรับแขวนผนังที่มีคุณค่าทางสุนทรียะ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อันเป็นแนวทางในการสืบสานภูมิปัญญาหัตถกรรมไทย

เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จากฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริม Soft Power ด้านหัตถกรรมของไทยในบริบทร่วมสมัย

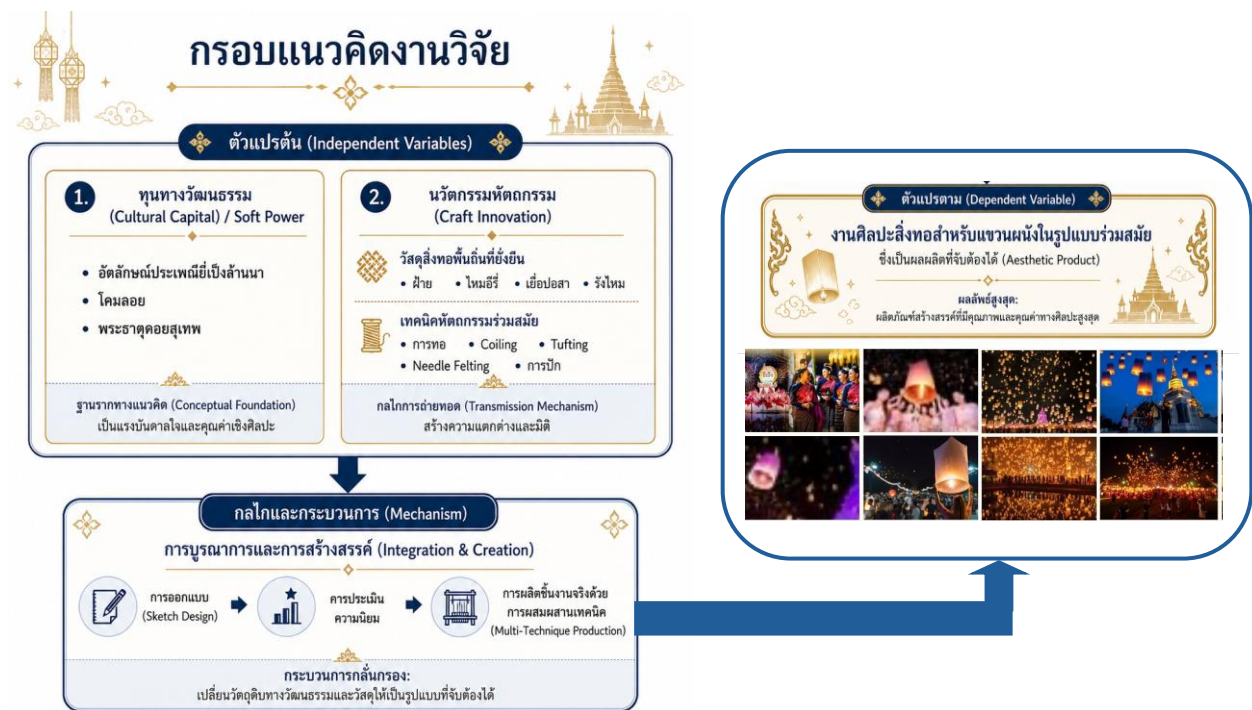
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลและสัญลักษณ์ของประเพณีเป็งที่เป็งที่เป็น Soft Power ของประเทศไทย
2. เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะสิ่งทอสไตล์ศิลปะสิ่งทอร่วมสมัย (Contemporary Textile Art)

สำหรับแขวนผนัง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของงานวิจัยแสดงถึงการบูรณาการระหว่าง ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ทุนทางวัฒนธรรมและนวัตกรรมหัตถกรรม เข้าสู่กระบวนการสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ผลิตภัณฑ์ศิลปะสิ่งทอที่มีคุณค่าสูง แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ที่มา : จริญญา กวมอำไพ

ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology)

งานวิจัยนี้เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งบูรณาการทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร: คือ 1) กลุ่มผู้บริโภคที่ชื่นชอบผลงานศิลปวัฒนธรรม จำนวน 140 คน

กลุ่มตัวอย่าง: คือ 1)กลุ่มผู้บริโภคในเพจ/กลุ่มออนไลน์ที่สนใจงานศิลปะและหัตถกรรม (เช่น Art Market For Art Lovers, Thailand Handmade) จำนวน 103 คน โดยประยุกต์ใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยโดยแสดงรายละเอียดดังนี้ 1)กลุ่มผู้บริโภคในเพจ/กลุ่มออนไลน์ที่สนใจงานศิลปะและหัตถกรรม (เช่น Art Market For Art Lovers, Thailand Handmade) 2)แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และ 3)แบบประเมินคุณภาพเครื่องประดับโดยผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ปรากฏข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนี .86 ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด $>.50$

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง: ใช้ศึกษาประเพณีี่เป็ง, Soft Power, วัสดุสิ่งทอพื้นถิ่น, และเทคนิคการผลิต แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายต่อแบบร่าง (Sketch Design) 3 รูปแบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics): โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อวัดความนิยมของแบบร่าง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลและสัญลักษณ์ของประเพณีี่เป็งที่เป็น Soft Power ของประเทศไทยผลการวิจัยพบว่าประเพณีี่เป็งของล้านนาโดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีรากฐานทางศาสนาและวิถีชีวิตที่ลึกซึ้ง และมีบทบาทสำคัญในการเป็น Soft Power ของประเทศไทยผ่านการขับเคลื่อนมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนี้

ก. การวิเคราะห์สัญลักษณ์และคุณค่าของ Soft Power: โคมลอย (Floating Lantern): โคมลอยเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่สุดของเทศกาล ซึ่งตามคติความเชื่อของชาวล้านนาถือเป็นการสักการะพระธาตุเกศแก้วจุฬามณีที่ประดิษฐานบนสรวงสวรรค์ นอกจากนี้ยังสื่อถึงการปลดปล่อยเคราะห์กรรม และสิ่งไม่ดีออกไปจากชีวิต (Floating away bad luck) และเปลวไฟในโคมเป็นสัญลักษณ์ของความรู้และแสงสว่างในการนำทางชีวิต

ข. คุณค่าเชิง Soft Power และการรับรู้ระดับสากล: การปล่อยโคมลอยพร้อมกันจำนวนมากสู่ท้องฟ้าภายใต้แสงจันทร์เต็มดวง ได้สร้างมิติทางอารมณ์ที่ลึกซึ้ง (Profound Emotional Experience) และก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของความสงบ และความงดงามที่เป็นเอกลักษณ์ในแบบไทย ความงดงามที่ตราตรึงใจนี้มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติจากทั่วโลก ทำให้โคมลอยถูกนำไปใช้ในสื่อประชาสัมพันธ์ของประเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ค. พระธาตุดอยสุเทพ (Doi Suthep Pagoda) :1)สัญลักษณ์ทางศาสนาและศรัทธา: พระธาตุดอยสุเทพถูกระบุในแบบร่างการออกแบบ (Sketch Design) และเป็นองค์ประกอบสำคัญของประเพณีี่เป็งเนื่องจากเป็นศูนย์กลางแห่งศรัทธา (Center of Faith) ของชาวล้านนา การปรากฏของเจดีย์ในงานศิลปะสิ่งทอสะท้อนถึงการเชื่อมโยงงานหัตถกรรมเข้ากับความเคารพและความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ตามขนบ

ความเชื่อดั้งเดิมของชาวล้านนา 2) บทบาทในการออกแบบสร้างสรรค์: การนำภาพเงาของศาสนสถานของวัดพระธาตุดอยสุเทพรวมเข้ากับปรากฏการณ์ธรรมชาติ คือ ดวงจันทร์เต็มดวง และกิจกรรมการปล่อยโคมลอยในการออกแบบได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการถ่ายทอดมิติแห่งความสงบและความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นคุณค่าทางจิตวิญญาณที่เป็นรากฐานของ Soft Power ทางวัฒนธรรม แสดงดังภาพที่ 2

(ก)

(ข)

ภาพที่ 2 (ก) การปล่อยโคมในประเพณียี่เป็งของจังหวัดเชียงใหม่ (ข) วัดพระธาตุดอยสุเทพ

ที่มา : Wikipedia. (2024). <https://www.northpublicnews.com>. (2024).

<https://th.wikipedia.org/wiki/วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร>. (2024).

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะสิ่งทอสไตล์ Contemporary Textile Art สำหรับแขวนผนัง โดยใช้อัตลักษณ์ประเพณียี่เป็ง ผู้วิจัยได้จัดทำ Mood Board เพื่อรวบรวมแนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้อัตลักษณ์ประเพณียี่เป็งในการสร้างสรรค์ศิลปะสิ่งทอสำหรับแขวนผนัง โดยการนำวัสดุสิ่งทอพื้นถิ่นของล้านนามาใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่าดังภาพที่ 3

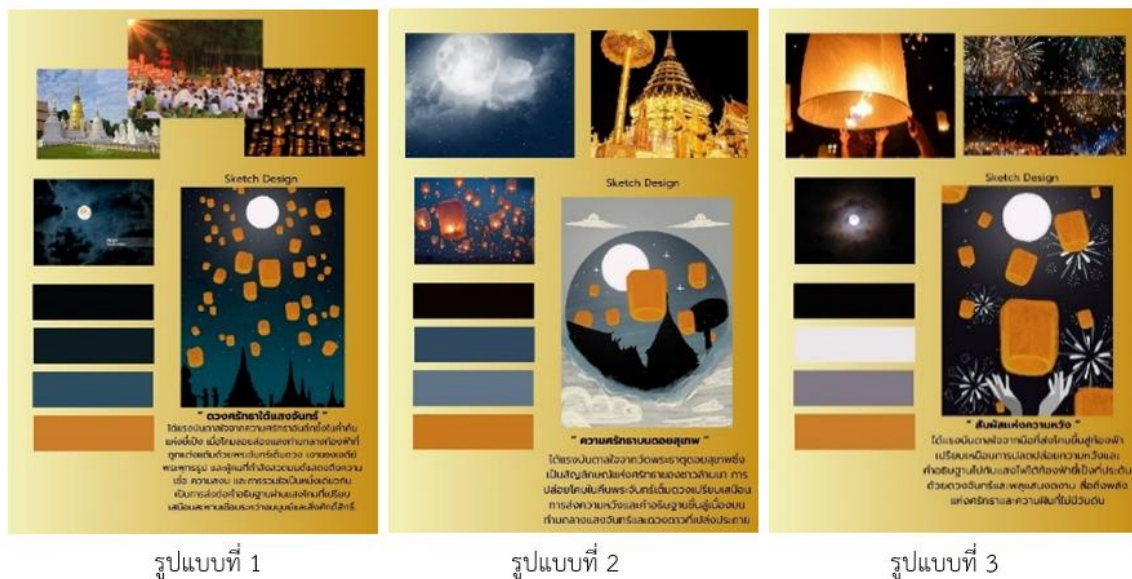
ภาพที่ 3 Mood Board แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ที่มา : จริยา กวอำไพ

ก. แบบร่าง: จากแบบร่างที่ได้ออกแบบจำนวน 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบที่ 1 ดวงศรัทธาได้แสงจันทร์ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากยามค่ำคืนแห่งยี่เป็งที่เต็มไปด้วยพลังแห่งศรัทธาและความสงบภายในจิตใจ ภาพของโคมลอยที่ส่องแสงนวลตาอยู่ใต้ท้องฟ้า ซึ่งถูกแต่งแต้มด้วยพระจันทร์เต็มดวง สื่อถึงการส่งต่อคำอธิษฐานและความหวังขึ้นไปสู่เบื้องบน เงามของเจดีย์และผู้ที่กำลังสวดมนต์ แสดงถึงความศรัทธาร่วมกันของชาวล้านนา ซึ่งยึดมั่นในขนบธรรมเนียมและความเชื่อที่มีมาแต่โบราณ แสงจากโคมลอย

เปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถ่ายทอดถึงสายสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างศิลปะ วัฒนธรรม และจิตวิญญาณที่หลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียว 2) รูปแบบที่ 2 ความศรัทธาบนดอยสุเทพ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากวัดพระธาตุดอยสุเทพ ซึ่งเป็นศูนย์กลางแห่งศรัทธาของชาวล้านนา เปรียบเสมือน สัญลักษณ์ของความเคารพและความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา การปล่อยโคมในคืนพระจันทร์เต็มดวง ท่ามกลางแสงจันทร์และดวงดาวที่ส่องประกาย เป็นเสมือนการส่งคำอธิษฐานและความปรารถนาดีขึ้นสู่ เบื้องบน องค์ประกอบของภาพเน้นความสงบและความศักดิ์สิทธิ์ สื่อถึงพลังแห่งศรัทธาที่เชื่อมโยงระหว่าง มนุษย์กับจักรวาล ตามขนบความเชื่อในประเพณีนี้เป้งของชาวล้านนา และ 3) รูปแบบที่ 3 สัมผัสแห่ง ความหวัง โดยได้รับแรงบันดาลใจจากมือของผู้คนที่ค่อยๆ ปล่อยโคมขึ้นสู่ท้องฟ้ายามค่ำคืน เปรียบเสมือนการปลดปล่อยความหวังและคำอธิษฐานให้เดินทางไปพร้อมกับแสงไฟ โคมลอยที่เปล่ง ประกายอยู่ใต้ท้องฟ้าอันมืดมิดที่ประดับด้วยดวงจันทร์และพลุหลากสี สะท้อนถึงพลังแห่งศรัทธา ความ ฝัน และความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดียิ่งงาม องค์ประกอบของภาพถ่ายทอดความรู้สึกถึงการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์ ธรรมชาติ และจิตวิญญาณแห่งล้านนา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของเทศกาลนี้เป้ง

จากนั้นดำเนินการสอบถามกลุ่มผู้บริโภค จำนวน 103 คน พบว่า รูปแบบที่ 1 ดวงศรัทธาได้แสง จันทร์ ผู้บริโภคให้ความสนใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.6 รองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 ความศรัทธาบน ดอยสุเทพ ร้อยละ 33.4 และรูปแบบที่ 3 สัมผัสแห่งความหวัง ร้อยละ 32.5 ตามลำดับ แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 (รูปแบบที่ 1) ภาพดวงศรัทธาได้ แสงจันทร์ (รูปแบบที่ 2) ภาพความศรัทธาบนดอยสุเทพ (รูปแบบที่ 3) ภาพสัมผัสแห่งความหวัง
ที่มา : จริญญา กวมอำไพ

จากผลของแบบสอบถามดังกล่าวเห็นได้ว่า ผู้บริโภคให้ความพึงพอใจในรูปแบบของแบบร่าง ทั้ง 3 รูปแบบไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริโภคเสนอแนะให้ผสมผสานจากแบบร่างทั้ง 3 รูปแบบ เพื่อสร้างเป็น ต้นแบบใหม่อีกครั้ง แนะนำให้มีชื่อว่า “แสงแห่งศรัทธา ใต้ฟ้าเป้ง” โดยบูรณาการสัญลักษณ์สำคัญ ได้แก่ โคมลอย, พระธาตุดอยสุเทพ, ดวงจันทร์, ดวงดาว และก้อนเมฆ เข้าไว้ด้วยกัน แสดงภาพที่ 5

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผลงานศิลปะสิ่งทอสำหรับแขวนผนัง ควรมุ่งเน้นการสร้างความสมดุลระหว่างความงามทางสุนทรียะ ความร่วมสมัย และการคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของประเพณีเวิ้ง ผลงานที่เสร็จสมบูรณ์สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานสัญลักษณ์ของโคมลอย บรรยากาศคำคินภายใต้พระจันทร์เต็มดวง และองค์ประกอบของวัดพระธาตุดอยสุเทพได้อย่างกลมกลืน โดยผลงานมีชื่อว่า “แสงแห่งศรัทธา ใต้ฟ้าเวิ้ง” ซึ่งถ่ายทอดความงามของประเพณีเวิ้งผ่านศิลปะสิ่งทอร่วมสมัย พร้อมทั้งใช้โคมลอยเป็นสัญลักษณ์แทนความหวังและความศรัทธาที่ส่องสว่างภายใต้ท้องฟ้าแห่งล้านนา

ภาพที่ 5 Final Sketch ที่มีชื่อว่า “แสงแห่งศรัทธา ใต้ฟ้าเวิ้ง”

ที่มา : จริยา กวอำไพ

จากผลของแบบสอบถามดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้บริโภคให้ความพึงพอใจในรูปแบบของแบบร่างทั้ง 3 รูปแบบใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงทำการผสมผสานจากแบบร่างทั้ง 3 รูปแบบอีกครั้งเป็น Final Sketch ที่มีชื่อว่า “แสงแห่งศรัทธา ใต้ฟ้าเวิ้ง” โดยบูรณาการสัญลักษณ์สำคัญ ได้แก่ โคมลอย, พระธาตุดอยสุเทพ, ดวงจันทร์, ดวงดาว และก้อนเมฆ เข้าไว้ด้วยกัน ดังภาพที่ 5

ข. วัสดุและเทคนิคการผลิต: แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้ 1) วัสดุหลัก และ 2) เทคนิคการผลิต

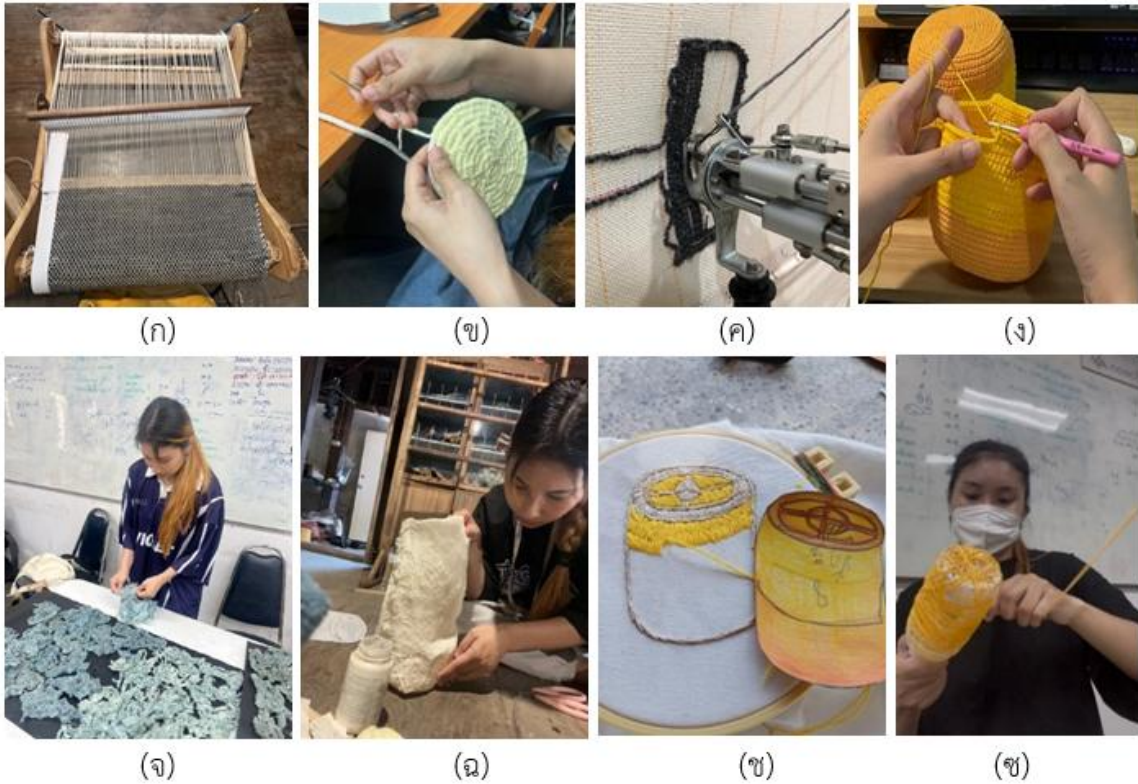
1. วัสดุหลัก: เส้นด้ายฝ้าย, ไหมอีรี, เยื่อปอสา, รังไหม, เส้นใยกล้วยง แสดงดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 วัสดุหลักที่ใช้ในการผลิต

ที่มา : จริยา กวอำไพ

2. เทคนิคการผลิต: การทอแบบ Plain Weave สำหรับพื้นหลัง, เทคนิค Coiling สำหรับดวงจันทร์, เทคนิค Tufting สำหรับเจดีย์, การถักโครเชย์ และการยี่หรือการจับกลุ่มสำหรับก้อนเมฆและดวงดาว, การขึ้นรูป 3 มิติจากเยื่อปอสา, การปักด้วยมือ, และการพันด้ายบนขวด ดังภาพที่ 7-8

ภาพที่ 7 (ก) การทอแบบ Plain Weave (ข) เทคนิค Coiling (ค) เทคนิค Tufting (ง)การถักโครเชย์
(จ) การยี่หรือการจับกลุ่ม (ฉ) การขึ้นรูป 3 มิติจากเยื่อปอสาเส้นใย (ช) การปักด้วยมือ
(ซ) การพันเส้นด้ายบนขวด
ที่มา : จริญญา กวมาอำไพ

ภาพที่ 8 ต้นแบบการสร้างสรรค์ศิลปะสิ่งทอสำหรับแขวนผนัง “แสงแห่งศรัทธา ได้ฟ้ายี่เป็ง”
ที่มา : จริญญา กวมาอำไพ

สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ประเพณียี่เป็งล้านนา โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีรากฐานเชื่อมโยงกับศาสนา ความเชื่อ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ โคมลอย พระธาตุดอยสุเทพ ดวงจันทร์เต็มดวง และบรรยากาศแห่ง

ศรัทธา ล้วนมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สามารถนำมาต่อยอดเป็น Soft Power ของประเทศไทยได้ โดยโคลอยสื่อถึงการปลดปล่อยเคราะห์กรรม การส่งคำอธิษฐาน ความหวัง และแสงสว่างแห่งปัญญา ส่วนพระธาตุดอยสุเทพสะท้อนศูนย์กลางความศรัทธาทางพระพุทธศาสนาของชาวล้านนา การนำสัญลักษณ์เหล่านี้มาใช้ในการออกแบบจึงช่วยถ่ายทอดคุณค่าทางจิตวิญญาณ ความสงบ และความงดงามของประเพณีเชียงใหม่ผ่านงานศิลปะร่วมสมัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Nye (2004) ที่อธิบายว่า Soft Power คือพลังในการดึงดูดและโน้มน้าวผ่านวัฒนธรรม คุณค่า และภาพลักษณ์ โดยไม่ต้องอาศัยการบังคับ อีกทั้งสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ชี้ว่า ทูตทางวัฒนธรรมของไทย เช่น เทศกาล ผ้าไทย แฟชั่นอาหาร และศิลปวัฒนธรรม สามารถนำมาต่อยอดด้วยความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมภาพลักษณ์ของประเทศได้ ดังนั้น ประเพณีเชียงใหม่จึงมิได้เป็นเพียงประเพณีท้องถิ่น แต่เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถพัฒนาเป็นสื่อสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของไทยได้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การสร้างสรรค์งานศิลปะสิ่งทอร่วมสมัยสำหรับแขวนผนังสามารถพัฒนาได้จากการสังเคราะห์อัตลักษณ์ประเพณีเชียงใหม่ผ่าน Mood Board และแบบร่างจำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) “ดวงศรัทธาใต้แสงจันทร์” 2) “ความศรัทธาบนดอยสุเทพ” และ 3) “สัมผัสแห่งความหวัง” โดยแต่ละรูปแบบมีจุดเด่นในการสื่อสารความศรัทธา ความหวัง และความงดงามของประเพณีเชียงใหม่แตกต่างกัน จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริโภคจำนวน 103 คน พบว่า รูปแบบที่ 1 ได้รับความสนใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.6 รองลงมา คือ รูปแบบที่ 2 ร้อยละ 33.4 และรูปแบบที่ 3 ร้อยละ 32.5 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าแบบร่างทั้ง 3 รูปแบบสามารถสื่อสารอัตลักษณ์เชียงใหม่ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบสำคัญของแต่ละแบบมาผสมผสานเป็นแบบร่างสุดท้ายชื่อ “แสงแห่งศรัทธา ใต้ฟ้าเชียงใหม่” โดยบูรณาการโคลอย พระธาตุดอยสุเทพ ดวงจันทร์ ดวงดาว และก้อนเมฆเข้าด้วยกัน การพัฒนาแบบร่างดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Prang Silpakit (2025). ที่ศึกษาการออกแบบเรขศิลป์เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์งานหัตถกรรมจังหวัดเชียงใหม่ และพบว่า อัตลักษณ์งานหัตถกรรมล้านนาเกี่ยวข้องกับวัสดุ ความเชื่อพื้นถิ่น และบริบทเฉพาะพื้นที่ จึงควรศึกษาข้อมูลท้องถิ่นอย่างรอบด้านก่อนนำไปใช้ในการออกแบบ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sunisa Sukin, & Patarasil Sukansil (2020). ที่ให้ความสำคัญกับงานศิลปหัตถกรรมจังหวัดเชียงใหม่ด้วยการจำแนกตามวัสดุและกระบวนการผลิต เช่น ผ้าทอ ไม้แกะสลัก เครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเงิน และกระดาษสา ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดเป็นงานสร้างสรรค์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ และผลปรากฏการเลือกใช้วัสดุและเทคนิคการผลิต ผู้วิจัยเลือกใช้วัสดุหลัก ได้แก่ เส้นด้ายฝ้าย ไหมอี่รี่ เยื่อปอสา รางไหม และเส้นใยกล้วย ซึ่งเป็นวัสดุที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวคิดความยั่งยืน ร่วมกับเทคนิคการทอแบบ Plain Weave, Coiling, Tufting, การถักโครเชย์, การยี่เส้นใย, การขึ้นรูปสามมิติจากเยื่อปอสา, การปักมือ และการพันเส้นด้ายบนขวด เทคนิคเหล่านี้ช่วยสร้างพื้นผิว มิติ และลักษณะเฉพาะให้แก่ผลงาน ทำให้งานศิลปะสิ่งทอมีความร่วมสมัย แต่ยังคงรากฐานของงานหัตถกรรมดั้งเดิมไว้อย่างชัดเจน ผลการใช้วัสดุพื้นถิ่นและเทคนิคหัตถกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ กัลญา แก้วประดิษฐ์. (2025). ที่ระบุว่างานหัตถกรรมดั้งเดิมเป็นรูปธรรมสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่การจัดการภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในวิถีชุมชนให้เกิดคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของเจ้าของภูมิปัญญา ทายาทช่างฝีมือ และคนในชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อให้การสืบทอดมิได้หยุดอยู่เพียงการรักษาผลิตภัณ์หรือรูปแบบเดิม แต่สามารถดำรงทักษะ ความรู้ และกระบวนการสร้างสรรค์ของช่างฝีมือให้ดำรงอยู่ พร้อมปรับตัวและสร้างคุณค่าใหม่ได้ในบริบทร่วมสมัย อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังกาบ บุญสูง (2025) ที่พบว่าการใช้วัสดุและ

ทรัพยากรธรรมชาติพื้นถิ่นร่วมกับการออกแบบร่วมสมัย สามารถช่วยสร้างอัตลักษณ์ให้ผลิตภัณฑ์ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มศักยภาพของหัตถกรรมสร้างสรรค์ในตลาดได้

ดังนั้นผลงาน “แสงแห่งศรัทธา ใต้ฟ้าเยื้อง” ถือเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมของประเพณียี่เป็งล้านนามาสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะสิ่งทอร่วมสมัยได้อย่างเหมาะสม จนกระทั่งสามารถถ่ายทอดความศรัทธา ความหวัง ความงดงามของโคมลอย และบรรยากาศแห่งคืนยี่เป็งได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังสะท้อนแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเชิงวัฒนธรรมที่ช่วยส่งเสริม Soft Power ด้านหัตถกรรมของไทยในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้คือ แนวทางการพัฒนางานศิลปะสิ่งทอร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ประเพณียี่เป็งล้านนา โดยนำทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ โคมลอย พระธาตุดอยสุเทพ ดวงจันทร์ และบรรยากาศแห่งศรัทธา มาสังเคราะห์ร่วมกับวัสดุพื้นถิ่น เช่น ฝ้าย ไหมอริ้ เยื่อปอสา รังไหม และเส้นใยกล้วย ผ่านเทคนิคหัตถกรรมที่หลากหลาย เพื่อสร้างผลงานที่มีคุณค่าทางศิลปะ วัฒนธรรม และความยั่งยืน ผลงานจึงเป็นต้นแบบของการแปลงมรดกทางวัฒนธรรมสู่ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ ที่ช่วยส่งเสริม Soft Power ด้านหัตถกรรมไทยในระดับร่วมสมัย แสดงดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 แนวทางการพัฒนางานศิลปะสิ่งทอร่วมสมัยจากอัตลักษณ์ประเพณียี่เป็งล้านนา

ที่มา : จริยา กวมอำไพ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาการปรับปรุงแบบของลวดลาย และองค์ประกอบทางศิลปะให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าในระดับนานาชาติได้ง่ายขึ้น ควรต่อยอดแนวคิดจากศิลปะสิ่งทอแขนงอื่นไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ในหมวดของตกแต่งบ้านหรือแฟชั่น

2. ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายได้หรือวัสดุเหลือใช้ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ (Upcycling) ในงานศิลปะสิ่งทอ

3. ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทของศิลปะสิ่งทอในการเสริมสร้าง Soft Power ของประเทศไทย ในมิติที่กว้างกว่าประเพณีเย็บปัก

บรรณานุกรม

- เกศินี ศรีสอเมือง, & ธนสิทธิ์ จันทะรี. (2025). การออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมร่วมสมัย: การต่อยอดงานจักสานกระติบข้าวเหนียวและสิ่งทอจากใยกล้วยสุกเหลือทิ้งเพื่อความยั่งยืน. *EN Sustainable Development National Conference (ENSD Conference)*, 1(1).
- ศศิมา สุขินโรจน์, & ศิวรี อรัญนารณ. (2023). แนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีด้วยวัสดุเหลือใช้สำหรับกลุ่มที่ต้องการสร้างผลกระทบเชิงบวก โดยใช้แนวคิดการนำกลับมาใช้ใหม่. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการวิจัยและงานสร้างสรรค์*, 10(1), 144-162.
- อังกาบ บุญสูง. (2025). นวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยสีย้อมจากทรัพยากรธรรมชาติพื้นถิ่น. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 26(2), 81-95.
- กัลยา แก้วประดิษฐ์. (2025). การจัดการภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในวิถีสวน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(4), 413-428.
- Joffe, A., Larasati, D., & Newbigin, J. (2022). How governments could better engage with the working practices of the 21st century creative economy. *Creative economy*, 2030, 68-79.
- Nye, J., & Power, S. (2004). The means to success in world politics. *New York: Public Affairs*, 193.
- Phoungmanee, T., Yamyim, W., Chaikulap, I., Pumsin, K., Harakhun, K., & Keawongsa, N. (2024). ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย: แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบตามแนวคิด Soft Power. *Research and Development Journal, Loei Rajabhat University*, 19(69), 13-23.
- Silpakit, P. (2025). การออกแบบเรขศิลป์เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์งานหัตถกรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษางานหัตถกรรม จังหวัดเชียงใหม่. *Journal of Fine Arts, Chiang Mai University*, 16(1), 233-263.
- Sukin, S., & Sukansil, P. (2020). การศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านศิลปะการแสดงเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่. *Journal of Buddhist Education and Research (JBRE)*, 6(2), 87-102.
- Vongstapanalert, W., Jandum, S., & Teppimol, S. (2024). อำนาจ ละมุน (Soft Power) กับจุดขายทางวัฒนธรรมไทย. *Arts of Management Journal*, 8(1), 382-400.
- Wikipedia. (2024). *Wat Phra That Doi Suthep Rajawarawihan*. Retrieved from <https://th.wikipedia.org/wiki/วัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร>
- Yabdee, S., Kijmongkolvanich, S., Egwutvongsa, S., & Piromgarn, T. (2026). Circular economy: the properties of fiber from *Sansevieria stuckyi* god-leb. Applied to green textile innovation based on eco-friendly local wisdom. *Cogent Arts & Humanities*, 13(1), 2631833. <https://doi.org/10.1080/23311983.2026.2631833>